УДК 657.47:339

Рудницький В. С.,
vasylrud1989@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-9907-6088,
д.е.н., проф., професор кафедри обліку і аудиту, Львівський національний університет ім. Івана Франка, м. Львів

Дубіль О. В.,
olena130790@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-9994-2828,
к.е.н., доц., доцент кафедри обліку і аудиту, Львівський національний університет ім. Івана Франка, м. Львів

ПРИНЦИПИ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ЗАСАДИ ЙОГО ОРГАНІЗАЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ТОРГІВЛІ

Анотація. *Розглянуто концептуальну основу та основні принципи управлінського обліку для потреб його організації на підприємствах гуртової та роздрібної торгівлі. Концепції управлінського обліку тісно пов'язані з його функцією, використанням результатів, основними бізнес-процесами торговельної діяльності різних суб'єктів господарювання. Досліджено, що виділення вітчизняними та зарубіжними вченими великої кількості принципів управлінського обліку не завжди є достатньо обґрунтованим, оскільки назви ряду принципів повторюються або підмінюють один одного. Встановлено, що завдання управлінського обліку в торгівлі доцільно розглядати за основними бізнес-процесами (закупівлі товарів, транспортування, зберігання товарних запасів, реалізації товарів тощо). Завдання управлінського обліку тісно пов'язані з його функціями, зокрема, такими як: інформаційно-забезпечувальна, комунікаційно-координаційна, контрольна, планово-прогнозна, обліково-аналітична, мотиваційна. Досліджено пропозиції різних авторів щодо використання елементів методу управлінського обліку та уточнено їх використання на підприємствах торгівлі. Методи управлінського обліку доцільно поділити на загальнонаукові та спеціальні. Спеціальні способи і прийоми, які використовуються в управлінському обліку, доцільно групувати не тільки за процесами прогнозування, планування, калькулювання, але і за процесами аналізу взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності, прибутку, аналізу інформації для прийняття рішень, трансфертного ціноутворення тощо. Запропоновано концептуальну модель управлінського обліку, основу якої складають завдання, функції, предмет, об'єкти, суб'єкти, принципи, методи. Розкрито етапи впровадження системи управлінського обліку на підприємствах торгівлі та запропоновано основні складові елементи його організації. Визначено напрямки подальших наукових досліджень, спрямованих на розроблення концепції організації та впровадження системи управлінського обліку на підприємствах гуртової та роздрібної торгівлі.*

Ключові слова: торговельне підприємство, принципи, завдання, функції, методи, бізнес-процеси, управлінський облік, організація обліку.

Rudnytskyi V. S.,
vasylrud1989@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-9907-6088,
Doctor of Economics, Professor, Professor of the Department of Accounting and Audit, Ivan Franko National University of Lviv, Lviv

Dubil O. V.,
olena130790@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-9994-2828,
Ph.D, Associate Professor , Associate Professor of the Department of Accounting and Audit, Ivan Franko National University of Lviv, Lviv

PRINCIPLES OF MANAGERIAL ACCOUNTING AND THE BASES FOR ITS ORGANIZATION IN TRADE ENTERPRISES

Abstract. *The conceptual basis and basic principles of managerial accounting for the needs of its organization at wholesale and retail trade enterprises are considered. The concepts of managerial accounting are closely related to its function, the use of results, and the main business processes of trade activities of various business entities. It has been studied that the allocation of a large number of managerial accounting principles by domestic and foreign scientists is not always sufficiently substantiated, since the names of a number of principles are repeated or replace each other.*

© Рудницький В. С., Дубіль О. В.

It has been determined that the tasks of managerial accounting in trade should be considered according to the main business processes (purchase of goods, transportation, storage of inventories, sale of goods, etc.). The tasks of managerial accounting are closely related to its functions, in particular, such as: information-providing, communication-coordination, control, planning-forecasting, accounting-analytical, motivational. The proposals of various authors on the use of elements of the managerial accounting method are studied and their use in trade enterprises is clarified. Managerial accounting methods are expediently divided into general scientific and special. Special methods and techniques used in managerial accounting are expediently grouped not only by the processes of forecasting, planning, calculation, but also by the processes of analyzing the relationship between costs, volume of activity, profit, analysis of information for decision-making, transfer pricing, etc. A conceptual model of managerial accounting is proposed, the basis of which is tasks, functions, subject, objects, subjects, principles, methods. The stages of implementing the managerial accounting in trade enterprises are revealed and the main components of its organization are proposed. The directions of further scientific research aimed at developing the concept of organization and implementing the managerial accounting system in wholesale and retail trade enterprises are determined.

Key words: trade enterprise, principles, tasks, functions, methods, business processes, managerial accounting, accounting organization.

JEL Classification: M41, M21, L81
DOI: https://doi.org/10.32782/2522-1205-2026-88-09

Постановка проблеми. Ринкові перетворення, які відбулися в різних галузях економіки України, у тому числі у торгівлі, потребують докорінних змін у системі інформаційного забезпечення управлінського персоналу. В умовах жорсткої конкуренції підприємницьких структур їх виживання та успіх багато в чому залежить від запровадження та організації управлінського функціонування обліку.

Тому на вирішення проблеми організації управлінського обліку на гуртових та роздрібних торговельних підприємствах суттєвий вплив мають визначення та уточнення його основних завдань, принципів, функцій, методів та його складових елементів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження сутності, принципів, завдань, функцій та методів і організації управлінського обліку на торговельних підприємствах проводили такі вчені: П. Й. Атамас, В. І. Бачинський, С. Ф. Голов, Т. О. Герасименко, З-М. В. Задорожний, О. В. Карпенко, О. П. Кундря-Висоцька, П. О. Куцик, О. А. Полянська, О. В. Кучанський, Л. Г. Медвідь, Л. В. Нападовська, О. В. Ольшанський, І. Т. Райковська, І. Д. Фаріон та ін.

Однак залишаються дискусійними та не повністю дослідженими питання щодо визначення принципів, функцій, методу та складових елементів організації управлінського обліку на торговельних підприємствах.

Постановка завдання. Мета даної публікації полягає у дослідженні сутності й змісту принципів, завдань, функцій, методів управлінського обліку, засад його організації на підприємствах торгівлі та формулюванні окремих прикладних рекомендацій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основними причинами виникнення управлінського обліку і створення нової концепції управління є функціонування підприємств у високорозвинутому бізнес-середовищі, де постійно зростає роль інформації у прийнятті управлінських рішень, при цьому його зміст змінюється у залежності від напрямів діяльності суб'єктів господарювання та цілей менеджменту.

У сучасних умовах господарювання управлінський облік здійснює контроль і аналіз не лише короткострокових, але і довгострокових цілей і завдань підприємств торгівлі.

Концептуальна основа управлінського обліку запропонована у публікації Міжнародної федерації бухгалтерів (МФБ) "Концепції управлінського обліку".

На думку С. Ф. Голова, розглянуто чотири групи концепцій управлінського обліку: концепції, пов'язані з функцією; концепції, пов'язані з використанням результатів; концепції, пов'язані з процесом і технологією; концепції, пов'язані з потенціалом функції.

Як вважає проф. Голов С. Ф., "перша група концепцій описує функцію управлінського обліку з точки зору її орієнтації на: продуктивність ресурсів; створення вартості; господарські процеси; командні дії". Друга група концепцій пов'язана з використанням результату здійснення функції управлінського обліку з точки зору підзвітності, результативності та порівняння з еталоном. Третя група концепцій пояснює зв'язок управлінського обліку з іншими процесами управління та є основою або керівництвом для розроблення технологій, що використовуються в управлінському обліку. Четверта група концепцій розглядає "потенціал, необхідний для ефективного виконання функції управлінського обліку з позиції компетенції, безперервного вдосконалення, творчих можливостей" [3]. Описані концепції взаємопов'язані й у сукупності становлять концептуальне підґрунтя управлінського обліку.

Не до кінця вирішеною науковою проблемою залишаються питання обґрунтування принципів управлінського обліку. В економічній літературі вітчизняні автори виділяють зазначені принципи, які відрізняються не тільки за їх назвою, але й за кількістю. Як видно з табл. 1, вітчизняні вчені

виділили 33 принципи. До принципів, які повторюються у чотирьох джерелах досліджуваної нами літератури, відносяться: оцінка результатів діяльності підрозділів підприємства; повнота і аналітичність даних, які забезпечують вичерпну інформацію про об'єкти обліку; орієнтація обліку на досягнення стратегічних цілей підприємства; результативність. До принципів управлінського обліку, які повторюються три рази, належать: безперервність діяльності підприємства; прийнятності і багатократності використання первинної та проміжної інформації; періодичності; методологічного плюралізму; комплексності та релевантності; різної собівартості "для різних цілей".

Деякі принципи згадуються лише один раз: застосування кошторисного методу управління; відповідності доходів і витрат на основі тимчасової визначеності фактів господарської діяльності; орієнтації на безперервне вдосконалення; методологічної незалежності; єдності методологічних підходів при дослідженні об'єктів на різних рівнях управління; стратегічної орієнтації; ефективності облікової системи; конфіденційності; системності.

Таблиця 1

Підходи вітчизняних вчених до визначення принципів управлінського обліку

№ з/п	Принципи управлінського обліку	Нападовська Л. В. [10]	Фаріон І. Д. [13]	Карпенко О. В. [4]	Кундря-Висоцька О. П. [6]	Куцик П. О. [7]	Пропозиції авторів
1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
1	Безперервності діяльності підприємства				+	+	
2	Використання єдиних даних для планування, обліку, аналізу і контролю одиниць виміру					+	
3	Оцінки результатів діяльності підрозділів підприємства				+	+	+
4	Прийнятності і багатократності використання первинної і проміжкової інформації					+	+
5	Формування показників внутрішньої звітності як основи комунікаційних зв'язків між рівнями управління					+	+
6	Застосування нормативного і бюджетного методів контролю за витратами, фінансами, комерційної діяльності				+		
7	Застосування кошторисного (бюджетного) методу управління					+	+
8	Повноти та аналітичності даних, які забезпечують вичерпну інформацію про об'єкти обліку				+	+	+
9	Періодичності, яка відображає виробничий і комерційний цикли підприємства, встановлені обліковою політикою					+	
10	Відповідності доходів і витрат на основі тимчасової визначеності фактів господарської діяльності						
11	Методологічного плюралізму	+		+	+		
12	Орієнтації обліку на досягнення стратегічних цілей підприємства	+	+		+		+
13	Результативності	+	+		+		+
14	Відповідальності за прийняття рішень	+	+	+			+
15	Комплексності та релевантності	+	+	+			
16	Різної собівартості "для різних цілей"	+	+	+			+
17	Методологічної незалежності				+		
18	Орієнтації на безперервне вдосконалення			+			
19	Єдності методологічних підходів при дослідженні об'єктів на різних рівнях управління			+			
20	Стратегічної орієнтації			+			

Продовження табл. 1

1	*2*	*3*	*4*	*5*	*6*	*7*	*8*
21	Ефективності облікової системи			+			
22	Конфіденційності			+			+
23	Системності			+			
24	Єдиного грошового вимірника				+		
25	Достовірності інформації						+
26	Сутності інформації						+
27	Своєчасності						+
28	Методологічної незалежності		+				
29	Багатоваріантності		+				
30	Бюджетного методу управління витратами, фінансами, комерційної діяльності						
31	Використання вартісних і натуральних вимірників						+
32	Превалювання швидкості отримання інформації над її точністю						+
33	Можливості різного періоду подання інформації менеджменту						+

Таблиця 2

Підходи вітчизняних та зарубіжних авторів до виділення функцій управлінського обліку

№ з/п	Функції управлінського обліку	Карпенко О. В. [4]	Нападовська Л. В. [115]	Шигун М. [14]	Пропозиції автора
1	2	3	4	5	6
1	Інформаційна	+	+	+	
2	Інформаційно-забезпечувальна				+
3	Комунікаційна	+	+	+	
4	Комунікаційно-координаційна				+
5	Контрольна	+	+	+	+
6	Контрольно-управлінська				
7	Прогнозна	+	+	+	
8	Планово-прогнозна				+
9	Аналітична	+	+	+	
10	Обліково-аналітична				+
11	Мотиваційна			+	+
12	Забезпечення інформацією керівників усіх рівнів управління				
13	Формування інформації як засобу внутрішнього комунікаційного зв’язку між рівнями управління і різними структурними підрозділами одного рівня				
14	Оперативний контроль і оцінка результатів діяльності підприємства і його внутрішніх відділів				
15	Перспективне планування і координація розвитку підприємства в майбутньому				
16	Оптимізаційна			+	

На нашу думку, виділення вітчизняними вченими такої великої кількості принципів управлінського обліку не завжди є достатньо обґрунтованим, оскільки назви ряду принципів повторюються або підмінюють один одного.

Крім цього, деякі з них дублюють принципи фінансового обліку, а саме: "безперервної діяльності підприємства", "відповідності доходів і витрат", "єдиного грошового вимірника". Щодо останнього принципу, то він не є домінантним для управлінського обліку, оскільки, наприклад, в системі даного виду обліку, окрім грошового вимірника, використовуються натуральні вимірники. Врахувавши розглянуті підходи, ми вважаємо за доцільне для управлінського обліку виділити такі принципи, зокрема:

- використання вартісних і натуральних вимірників;
- превалювання швидкості отримання інформації над її точністю;
- можливість різного періоду подання інформації менеджменту.

П. О. Куцик, В. І. Бачинський, О. А. Полянська [7] до найважливіших завдань управлінського обліку відносять "надання інформаційної допомоги керівництву в прийнятті оперативних, тактичних та стратегічних управлінських рішень; контроль, планування і прогнозування економічної ефективності діяльності підприємства; вибір найбільш прогресивних шляхів розвитку підприємства; забезпечення інформаційної бази для ціноутворення; розгляд та аналіз альтернативних варіантів дій; вчасне запобігання негативним явищам у діяльності підприємства, виявлення і мобілізація внутрішньогосподарських резервів".

Завдання управлінського обліку тісно пов'язані з його функціями. Певна увага приділяється цьому питанню у працях вітчизняних та зарубіжних авторів (табл. 2).

На основі аналізу й узагальнення виділених функцій вітчизняними вченими нами запропоновано такі функції управлінського обліку: інформаційно-забезпечувальну, комунікаційно-координаційну, контрольну, планово-прогнозну, обліково-аналітичну, мотиваційну.

Управлінський облік як наука має не тільки свій предмет, а й метод.

З-М. В. Задорожний зауважує, що "об'єкти управлінського обліку вивчаються з допомогою спеціальних способів і прийомів, які в сукупності становлять його метод" [4].

П. О. Куцик, В. І. Бачинський, О. А. Полянська розглядають метод управлінського обліку з позиції процесів прогнозування, планування, калькулювання собівартості товарів, аналізу діяльності підприємств оптової торгівлі. На їх думку, у "процесі прогнозування господарської діяльності підприємств оптової торгівлі використовуються такі методи: екстраполяція, параметральний, індексний, нормативний, функціональний, огляд пропозицій працівників, експериментальний, експертний, індикаторний" [7].

Крім цього, вони розглядають методи управлінського обліку на етапах оперативного і стратегічного планування. На етапі оперативного планування передбачають виділення таких методів: "ABC-аналіз, XYZ-аналіз, SWOT-аналіз, SNW-аналіз, точка беззбитковості, матриця Мак-Кінсі, функціональний, нормативний, параметральний, експериментальний, огляд пропозицій працівників, а на етапі стратегічного планування – аналіз конкуренції за Портером, SWOT-аналіз, матриця БКГ, матриця Мак-Кінсі, аналіз стратегії за Мінцбергом, матриця товар-ринок, Лоцман, аналіз розривів, SNW-аналіз, PEST-аналіз, матриця БКС, матриця ADL". До методів калькулювання собівартості товарів вони відносять позамовний, попроцесний (постадійний), абсорбшн-костинг, директ-костинг, а до методів аналізу діяльності підприємств оптової торгівлі – порівняння, балансовий, індексний, елімістичний, графічний, зведення і групування, абсолютні, середні і відносні величини, динамічні ряди, коефіцієнти, ланцюгові підстановки, факторний аналіз, функціонально-вартісний аналіз, економіко-математичні методи" [7].

На нашу думку, запропоновані вищезгаданими вченими методи управлінського обліку доцільно поділити на загальнонаукові та спеціальні способи і прийоми. З перелічених вище методів до загальнонаукових слід віднести, наприклад, синтез, аналіз, порівняння, моделювання. Спеціальні способи і прийоми, які використовуються в управлінському обліку, доцільно групувати не тільки за процесами прогнозування, планування, калькулювання, але і за процесами аналізу взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності, прибутку, аналізу інформації для прийняття рішень, трансфертного ціноутворення тощо.

Слід зауважити, що мета, завдання, функції, принципи, методи, предмет, об'єкт є складовими елементами системи управлінського обліку, що визначають його організаційно-концептуальні засади (рис. 1).

У сучасній науковій та спеціальній економічній літературі відсутня єдина точка зору серед вчених та економістів щодо організації управлінського обліку та визначення етапів його впровадження на підприємствах. На нашу думку, впровадження системи управлінського обліку на підприємствах торгівлі передбачає виділення таких етапів: визначення мети, завдань і стратегії щодо запровадження системи управлінського обліку; формування системи стратегічних показників і комплексу внутрішньої звітності; вибір і розробка оптимальної моделі управлінського обліку; розробка положення про організацію управлінського обліку; опис бізнес-процесів та визначення центрів відповідальності; створення системи бюджетів; побудова системи управління витратами і калькулювання собівартості; автоматизація інформаційної системи управлінського обліку; затвердження системи рахунків управлінського обліку; розробка положення про документи та документообіг у системі управлінського обліку; впровадження і коригування системи управлінського обліку та контроль за його функціонуванням; забезпечення мотивації та навчання персоналу.

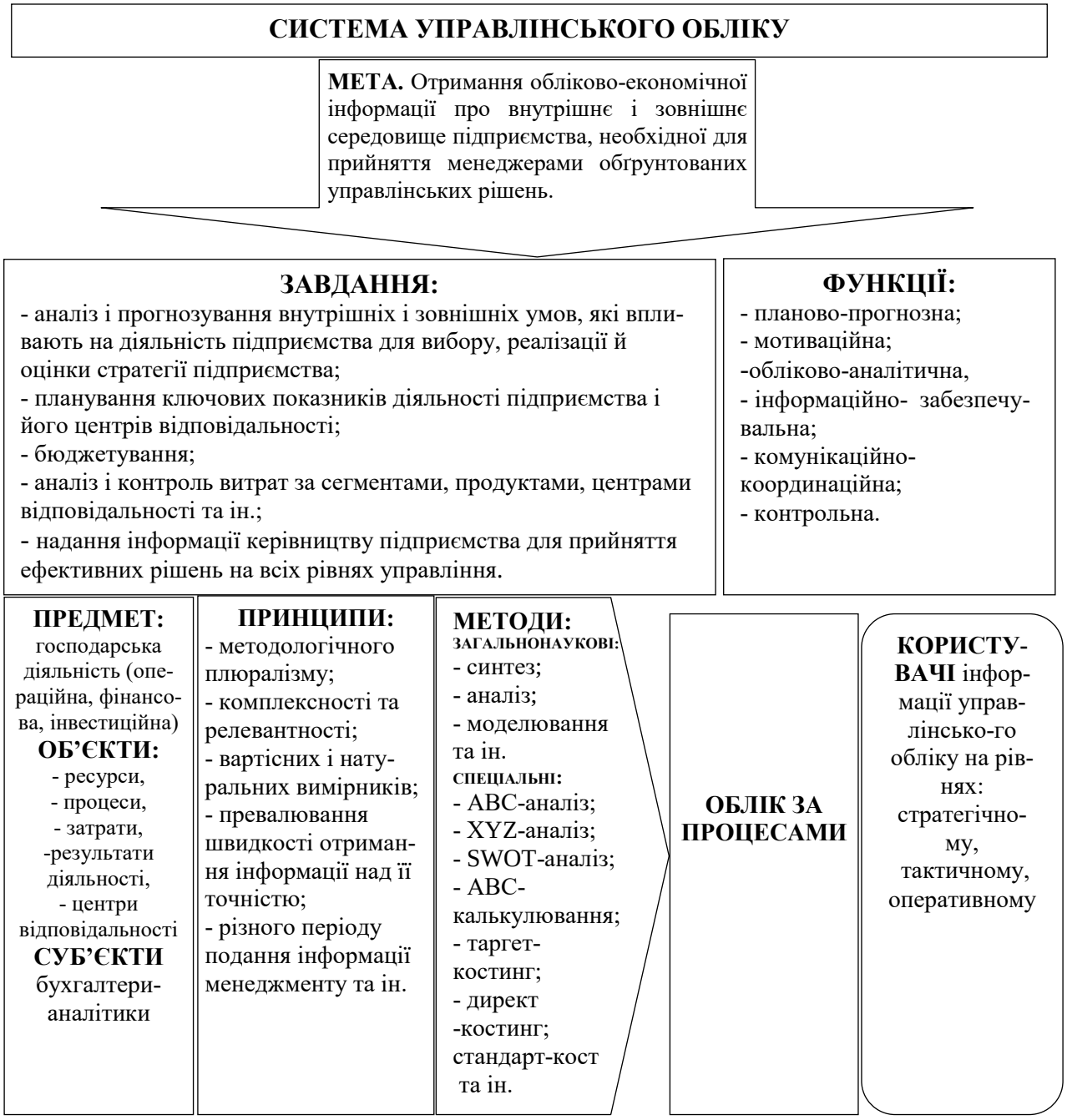

Рис. 1. Концептуальна модель управлінського обліку

Модель основних складових елементів організації управлінського обліку на торговельних підприємствах із врахуванням вищезазначених напрямів (організації облікового процесу; організації облікового апарату і праці облікових працівників; організації технічного забезпечення) відображено на рис. 2.

Як видно з даного рисунку, запровадження управлінського обліку на торговельних підприємствах потребує певної підготовчої роботи та супроводу. Зокрема, до таких робіт можна віднести: аналіз внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства та визначення його стратегії, опис бізнес-процесів підприємства, виділення центрів відповідальності тощо.

Організація облікового процесу передбачає: розробку облікових номенклатур, довідників і класифікаторів; вибір способів і техніки відображення облікових номенклатур, форм обліку; визначення матеріальних носіїв інформації та розроблення графіків їх руху; розробку структури плану рахунків управлінського обліку та ін.; визначення ключових показників, методів обліку, аналізу і контролю витрат, доходів та фінансових результатів бізнес-процесів та інших об'єктів управлінського обліку; розробку операційних і фінансових бюджетів.

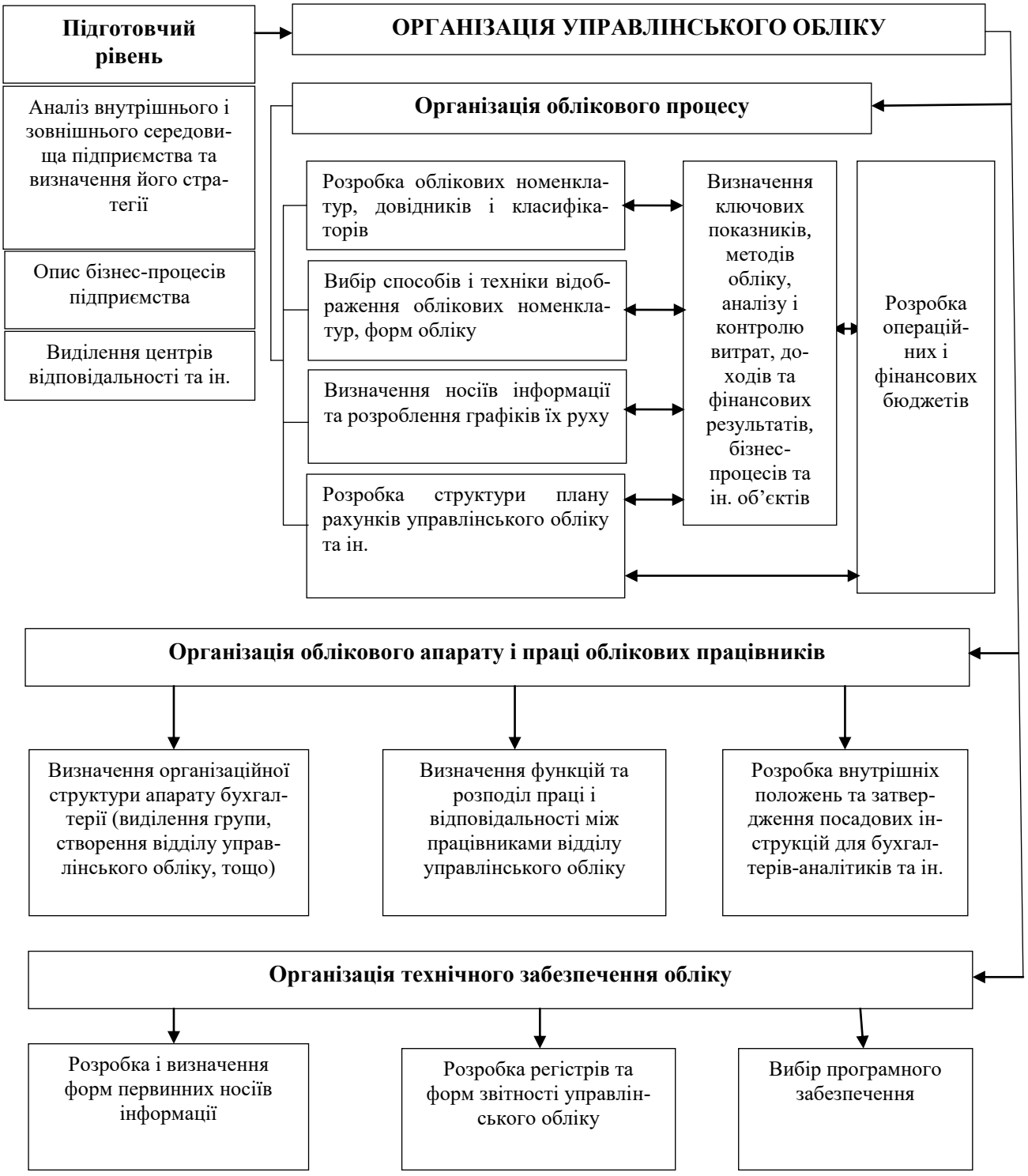

Рис. 2. Основні складові елементи організації управлінського обліку на підприємствах торгівлі

Облікові номенклатури системи управлінського обліку повинні відображати інформаційні потреби менеджерів та знайти своє відображення у внутрішній звітності. Для кожного торговельного підприємства з урахуванням особливостей його господарської діяльності розробляється своя облікова номенклатура.

Запровадження на торговельних підприємствах системи управлінського обліку потребує розробки окремих довідників: номенклатури товарів; статей витрат; статей доходів; центрів відповідальності тощо. Важливою проблемою є вибір форми обліку. Багато в чому ми погоджуємося з думкою тих економістів, які вважають, що, крім автоматизованої форми обліку, жодна інша форма для використання управлінського обліку непридатна. Використання автоматизованої форми обліку потребує правильного вибору пакета прикладних програм, які б відповідали індивідуальним вимогам запровадження системи управлінського обліку. Широкий перелік прикладних програм та їх призначення для автоматизації управлінського обліку на підприємствах

оптової торгівлі розкрито П. О. Куциком, В. І. Бачинським, О. А. Полянською [7]. Зокрема, вони описують такі програми, як “Монополія”, “Квестор”, “Галактика”, “Парус”, “Акорд” та ін.

На нашу думку, перелічені прикладні програми можуть бути використані для автоматизації управлінського обліку також на підприємствах роздрібної торгівлі.

Бухгалтери-аналітики, з одного боку, використовують інформацію первинних і зведених документів, отриманих у системі фінансового обліку, а з іншого, – можуть використовувати певні форми первинної документації та регістрів управлінського обліку. Отже, внутрішня звітність формується на базі даних фінансового й управлінського обліку та даних інших інформаційних систем.

Важливим питанням організації управлінського обліку є розробка системи та структури плану рахунків. У розвинутих країнах Заходу сформувалися три основні системи рахунків: загальна, інтегрована і переплетена. Сутність їх розкрита, зокрема, у працях С. Ф. Голова С. Ф. та П. Й. Атамаса [1; 3].

Слід зауважити, що на невеликих торговельних підприємствах можуть використовувати загальну систему обліку, а на середніх і великих – інтегровану або переплетену.

Організація облікового процесу управлінського обліку передбачає розробку операційних і фінансових бюджетів та визначення ключових показників, методів обліку, аналізу і контролю витрат, доходів та фінансових результатів бізнес-процесів та інших об’єктів управлінського обліку.

Організація облікового апарату і праці облікових працівників передбачає: визначення організаційної структури апарату бухгалтерії; функцій та розподілу праці та відповідальності між працівниками відділу управлінського обліку; розробку внутрішніх положень та затвердження посадових інструкцій для бухгалтерів-аналітиків та ін.

Важливою умовою впровадження системи управлінського обліку на торговельних підприємствах є організація його технічного забезпечення: зокрема, розробки і визначення форм первинних носіїв інформації, регістрів та форм внутрішньої звітності, вибору програмного забезпечення.

Отже, підсумовуючи наші дослідження щодо сутності, принципів та теоретичних засад організації управлінського обліку на торговельних підприємствах, можна стверджувати, що управлінський облік – це, з одного боку, система, а з іншого, – процес виявлення, вимірювання, накопичення, обробки та оформлення інформації для менеджменту (чи власників) про діяльність підприємства, необхідної для прийняття ефективних управлінських рішень оперативного, тактичного (поточного) і стратегічного рівня.

У переліку запропонованих вітчизняними та зарубіжними вченими принципів управлінського обліку ми пропонуємо додатково виділити такі принципи: використання вартісних і натуральних вимірників; превалювання швидкості отримання інформації над її точністю; можливість різного періоду подання інформації менеджменту. Це дозволить більш глибоко висвітлити сутність управлінського обліку.

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Отже, у сучасній теорії існують різноманітні підходи вчених та практиків до трактування сутності, завдань, принципів, функцій та методів управлінського обліку. Водночас недостатньо розкрито питання щодо організації управлінського обліку на торговельних підприємствах.

Подальші дослідження передбачають розгляд організації управлінського обліку за основними бізнес-процесами з урахуванням нових форм торгівлі, використання сучасного обліково-програмного забезпечення, а саме: “Dilovod”, “BookKeeper”, “Smartfin”, “ТОРГСОФТ”, “MASTER:Бухгалтерія”, “BAS: Роздрібна торгівля”.

ЛІТЕРАТУРА

1. Атамас П. Й. Управлінський облік : навчальний посібник. Д. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. 440 с.

2. Бойко Р. В., Куцик П. О., Винницький Т. І. Структурно-інституційна трансформація сектору малого і середнього підприємництва України: аспекти вдосконалення управлінського обліку та внутрішнього контролю бізнес-процесів. *Бізнес Інформ*. 2026. № 3. С. 306-313. DOI: https://doi.org/10.32983/2222-4459-2026-3-306-313.

3. Голов С. Ф. Управлінський облік : підручник. К. : Лібра, 2003. 704 с.

4. Задорожний З-М. В. Внутрішньогосподарський облік у будівництві. Тернопіль : Економічна думка, 2006. 336 с.

5. Карпенко О. В. Управлінський облік: організація, методологія, методика викладання : монографія. Полтава : РВЦ ПУСКУ, 2005. 341 с.

6. Кундря-Висоцька О. П. Прагматика управлінського обліку: необхідність, проблеми і перспективи. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. *Проблеми інтеграції України у світовий фінансовий простір :* збірник наукових праць / НАН України. Ін-т регіон. досліджень; ред. кол: відп. ред. В. С. Кравців. Львів, 2012. Вип. 2 (94). 536 с.

7. Куцик П. О., Бачинський В. І., Полянська О. А. Управлінський облік операційної діяльності підприємств оптової торгівлі : монографія /за заг. ред. проф. П. О. Куцика. Львів : Видавництво “Растр-7”, 2015. 312 с.

8. Кучанський О. В. Організація управлінського обліку на підприємствах роздрібної торгівлі. *Актуальні проблеми економіки*. 2024. № 10 (280). С. 14-25. DOI: 10.32752/1993-6788-2024-1-280-14-25 https://eco-science.net/wp-content/uploads/2024/10/10.24._topic_Olexandr-Kuchanskyi-14-25.pdf.

9. Медвідь Л., Герасименко Т. Управлінський облік витрат бізнес-процесів у торгівлі. *Економіка та суспільство.* 2025, (78). https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-78-10.

10. Нападовська Л. В. Управлінський облік : підруч. для студ. вищ. навч. закл. К. : Книга, 2004. 390 с.

11. Ольшанський О. В. Особливості управління бізнес-процесами підприємств торгівлі та методи їх удосконалення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету.* Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2018. Вип. 22, ч. 3. С. 22-26.

12. Райковська І. Т., Костенко О. М. Організація систем управлінського і фінансового обліку та звітності для цілей бізнес-аналітики, аудиту й оподаткування з врахуванням вимог менеджменту. *Економіка та суспільство.* 2026. Вип. 83. URL: https://economyandsociety.in.ua/ index.php/journab/article/view/6416.

13. Фаріон І. Д., Писаренко Т. М. Бухгалтерський управлінський облік : навчальний посібник / за ред. доктора економічних наук, професора І. Д. Фаріона. Тернопіль : Економічна думка, 2003. 350 с.

14. Шигун М., Фурда В. Роль управлінського обліку в управлінні сучасним підприємством. *Економічний аналіз*. 2024. Т. 34. № 3. С. 417-428. DOI: https://doi.org/10.35774/econa2024.03.417.

REFERENCES

1. Atamas, P. Y. (2006), Upravlinskyi oblik : navchalnyi posibnyk, Tsentr navchalnoi literatury, D. – K., 440 s.

2. Boiko, R. V., Kutsyk, P. O. and Vynnytskyi, T. I. (2026), Strukturno-instytutsiina transformatsiia sektoru maloho i serednoho pidpryiemnytstva Ukrainy: aspekty vdoskonalennia upravlinskoho obliku ta vnutrishnoho kontroliu biznes-protsesiv, *Biznes Inform*, № 3, s. 306–313. DOI: https://doi.org/10.32983/2222-4459-2026-3-306-313.

3. Holov, S. F. (2003), Upravlinskyi oblik : pidruchnyk, Libra, K., 704 s.

4. Zadorozhnyi, Z.-M. V. (2006), Vnutrishnohospodarskyi oblik u budivnytstvi, Ekonomichna dumka, Ternopil, 336 s.

5. Karpenko, O. V. (2005), Upravlinskyi oblik: orhanizatsiia, metodolohiia, metodyka vykladannia : monohrafiia, RVTs PUSKU, Poltava, 341 s.

6. Kundria-Vysotska, O. P. (2012), Prahmatyka upravlinskoho obliku: neobkhidnist, problemy i perspektyvy, *Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy. Problemy intehratsii Ukrainy u svitovyi finansovyi prostir : zbirnyk naukovykh prats*, NAN Ukrainy. In-t rehion. doslidzhen, vidp. red. V. S. Kravtsiv, Lviv, vyp. 2 (94), 536 s.

7. Kutsyk, P. O., Bachynskyi, V. I. and Polianska, O. A. (2015), Upravlinskyi oblik operatsiinoi diialnosti pidpryiemstv optovoi torhivli : monohrafiia, za zah. red. prof. P. O. Kutsyka, Vydavnytstvo "Rastr-7", Lviv, 312 s.

8. Kuchanskyi, O. V. (2024), Orhanizatsiia upravlinskoho obliku na pidpryiemstvakh rozdribnoi torhivli, *Aktualni problemy ekonomiky*, № 10 (280), s. 14-25. DOI: 10.32752/1993-6788-2024-1-280-14-25, available at: https://eco-science.net/wp-content/uploads/2024/10/10.24._topic_Olexandr-Kuchanskyi-14-25.pdf.

9. Medvid L. and Herasymenko T. (2025), Upravlinskyi oblik vytrat biznes-protsesiv u torhivli, *Ekonomika ta suspilstvo*, (78). DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-78-10.

10. Napadovska, L. V. (2004), Upravlinskyi oblik : pidruch. dlia stud. vyshch. navch. zakl., Knyha, K., 390 s.

11. Olshanskyi, O. V. (2018), Osoblyvosti upravlinnia biznes-protsesamy pidpryiemstv torhivli ta metody yikh udoskonalennia, *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriia: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove hospodarstvo*, vyp. 22, ch. 3, s. 22-26.

12. Raikovska, I. T. and Kostenko, O. M. (2026), Orhanizatsiia system upravlinskoho i finansovoho obliku ta zvitnosti dlia tsilei biznes-analityky, audytu y opodatkuvannia z vrakhuvanniam vymoh menedzhmentu, *Ekonomika ta suspilstvo*, vyp. 83, available at: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journab/article/view/6416.

13. Farion, I. D. and Pysarenko, T. M. (2003), Bukhhalterskyi upravlinskyi oblik : navchalnyi posibnyk, za red. doktora ekonomichnykh nauk, profesora I. D. Fariona, Ekonomichna dumka, Ternopil, 350 s.

14. Shyhun M. and Furda V. (2024), Rol upravlinskoho obliku v upravlinni suchasnym pidpryiemstvom, *Ekonomichnyi analiz*, t. 34, № 3, s. 417-428. DOI: https://doi.org/10.35774/econa2024.03.417.

Стаття надійшла: 08.09.2026
Стаття прийнята: 05.10.2026
Стаття опублікована: 20.10.2026